Asia: K 2/2023 vp Hallituksen vuosikertomus 2022
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n lausunto tulevaisuusvaliokunnalle

Taide ja kulttuuri ovat toimivia välineitä ratkaista aikamme suurimpia haasteita
Tulevaisuusvaliokunta halusi erityisesti kuulla siitä, miten taide ja kulttuuri osallistuvat yhteiskunnan kehittämiseen ja kiperien ongelmien ratkaisemiseen. Taide ja kulttuuri ovat yhteiskunnan ytimessä ja siten niillä yhteys kaikkiin yhteiskunnan ilmiöihin. Lausunnossaan KULTA ry kiinnittää tulevaisuusvaliokunnan huomion huoltovarmuuteen, polarisaatioon ja luovaan osaamiseen.

Huoltovarmuus ja kulttuuri
Kaikessa huoltovarmuustoiminnassa on kyse jatkuvuudenhallinnassa. Se on elävän kulttuuriperinnön ja kulttuuriperintökasvatuksen lähtökohtainen vahvuus: tuntea ja tietää, että on ollut aikoja ennen meitä, joten on oleva aikoja meidän jälkeemme. Me kannamme vastuumme osana sukupolvien jatkumoa. Jätämme seuraaville sukupolville kauniin ja kestävän perinnön. Olemme valmiita puolustamaan maata, johon olemme juurtuneet, eivätkä sen asukkaiden kohtalot ovat meille yhdentekeviä.

Kulttuuri rakentaa henkistä huoltovarmuutta myös sitä kautta, että se antaa välineitä sietää epämukavuutta ja päästä yli vaikeuksista. Se lohduttaa, kun on vaikeaa ja antaa voimia ylittää se mäki, minkä yli on mentävä.

Lisäksi kulttuuri antaa välineitä suojautua informaatiovaikuttamiselta. Tarvitsemme monilukutaitoa, jota rakennetaan niin median, tarinankerronnan kuin ylipäänsä lujan kirjallisen lukutaidon avulla, jotta osaamme suojautua disinformaatiolta ja propagandalta.

Venäjä käy taistelua kanssamme myös ideologioista ja tarvitsemme koko taiteemme ja kulttuurimme voimaa luomaan tarinaa, joka on tosi, luja ja omamme. Siksi on pidettävä huoli siitä, että kulttuuri- ja taide-elämämme kukoistaa moninaisena ja rikkaana, ja kaikilla suomalaisilla on siihen henkilökohtainen suhde. Kyse on Suomelle myös olemassaolosta kansakuntana, jolla on oma kiistämätön kulttuurinsa, sen kaikissa muodoissa.

Polarisaatio ja kulttuuri
Yhteiskuntana meitä heikentää polarisaatio. Kuplaantuminen ja kohtaamattomuus saa yhteenkuuluvuudentunteen rapautumaan. Vaarana on, että emme enää halua olla toistemme puolella. Yhteisö on vahva, kun sen kaikki jäsenet kokevat yhteenkuuluvuuden tunnetta toistensa kanssa. Kokevat olevansa osa samaa yhteisöä, kokevat olevansa tarpeellisia yhteisön jäseniä. Meidän on luotava lisää tilaisuuksia, joissa ihmiset kokoontuvat yhteen, nauttien yhteisistä elämyksistä.

Kulttuurin voima on ottaa yhteisön jäseneksi myös heidät, jotka ovat työelämän ja opintojen ulkopuolella. Esimerkiksi Mikkelissä osattiin ottaa ukrainalaiset pakolaiset mukaan kaupungin poikkeuksellisen vireään harrastajateatteritoimintaan. Mielekäs tekeminen yhdessä toisten kanssa edisti kielitaitoa ja antoi maahan tulleille ystäviä. Yksinäisyys on yksi polarisaation muodoista. Tutkitusti kulttuuriharrastusten piirissä yli 90 % on löytänyt uusia kavereita.

Kulttuuriosallistuminen, kuten kaikkiin tapahtumiin osallistuminen, luo osallisuuden tunnetta. Osallistuminen oman maan taide-elämään onkin määritelty YK:n ihmisoikeuksienjulistuksessa kaikille. Kulttuurista paitsi jääminen aiheuttaa syrjäytymistä. Suomessa kulttuurielämän ulkopuolelle jäävät helposti esimerkiksi ympärivuorokautisen hoivan piirissä olevat ja vähävaraiset. Molempiin on olemassa ratkaisuja. Palvelutaloissa voidaan taata yhteisiä taide-elämyksiä muistisairaille uuden teknologian avulla ja hyvinvointialueet voivat antaa asiakkaille Kaiku-kortin, jonka avulla pääsee maksutta käyttämään kulttuuripalveluja.

Luova osaaminen on ongelmanratkaisua
Ihminen on lähtökohtaisesti luova, mutta luovuutta voi kehittää luovuustaitojen avulla. Siksi on tärkeää, että jokainen lapsi ja nuori saa kokea ja tehdä taidetta ja kulttuuria. Monipuolinen lastenkulttuuritarjonta, kulttuuriharrastukset, kulttuurikasvatus ja taidelähtöiset menetelmät osana kaikkea oppimista lisäävät koko yhteiskunnan luovuuspääomaa.

Tulevaisuus on aina ennennäkemätöntä ja joudumme kohtaamaan tilanteita, joissa on keksittävä ratkaisuja, joissa vanhat säännöt eivät päde. Taiteen vahvuus on sääntöjen rikkomisessa ja aidossa omaperäisyydessä. Taide on todellista kokeilukulttuuria. Tarvitsemme sekä luovuustaitoja kaikille, mutta meidän on myös osana kaikkea ongelmanratkaisuja fiksua hyödyntää taiteilijoiden mielikuvittelutaitoja. Toistaiseksi taiteilijoiden luova osaaminen on Suomessa alihyödynnetty innovoinnin resurssi.

Helsingissä 18.9.2023

Rosa Meriläinen
pääsihteeri